

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Evangelia: Qvæ Vsitato More in diebus Dominicis &
Festis proponuntur, Annotationes Philippi Melanth.**

Melanchthon, Philipp

Vuitebergæ, 1544

VD16 E 4532

Dominica Vigesima Qvarta Post Trinitatis Evangelivm Matthaei IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35272

DOMI. VIGE. TERTIA

illa extrema etas fuit obnoxia. Ita sciamus nunc extremo mundi tempore Ecclesiam in seruitute fore, uel sub Turcis, uel sub alijs regibus & principibus, & habituram exiguam defensionem. Ideo discamus ferre difficultates politiarum, & agamus poenitentiam, ut Deus eas mitiget. Interim tamen suum quisque officium diligenter et prudenter faciat, ut retineamus Ecclesias, quas Deus mirabiliter seruabit, etiamsi in tantis regnorum mutationibus quassabuntur. Oremus etiam Deum, ut ipse regnorum mutationes mitiget.

DOMINICA VIGESIMA QUARTA POST TRINI- TATIS EVANGELIUM MATTHAEI IX.

Hæc cum illis loqueretur, ecce Primas quidam uenit, & adorauit eum, dicens, Filia mea modo defuncta est, sed ueni, & impone manum tuam super illam, ac uiuet. Et surgens Iesus, sequutus est eum, ac discipuli illius. Et ecce mulier, quæ sanguinis profluuio laborauerat duodecim annos, accedens a tergo, tetigit fimbriam uestimenti illius. Dixerat enim

POST TRINITATIS. 119

enim intra sese, Si tantum tetigero uesti-
mentum illius, ero salua. At Iesus con-
uersus, ut uidit illam dixit, Cōfide filia,
fides tua te saluam fecit. Et salua facta
fuit mulier a tempore illo. Et cum uenif-
set Iesus in ædes primatis, uidissetq; ti-
bicines & turbam tumultuantem, dicit
illis, Secedite, non enim mortua est ado-
lescentula, sed dormit. Et deridebant
illum. Quum autem esset eiecta turba,
introgressus tenuit manum illius, & sur-
rexit adolententula. Et emanauit ru-
mor hic in totam terram illam.

QUATVOR SVNT LOCI.

- I. De Synagogis.
- II. Doctrina communis de miraculis.
- III. Doctrina de fide, & inuocatione.
- IIII. Allegoria tibicinum, & alia.

DE PRIMO.

Singulari cōsilio Deus in populo Israel, tan-
tum unum esse tabernaculum seu templum
uoluit, ad quod fierent legitima sacrificia, obla-
tiones & mactationes, et ad quod semper prestō
erat

DOMI. VIGE. QVARTA

erat summus sacerdos, cum aliquo collegio. Hæc ordinatio proderat ad retinendam concordiam doctrinæ, opinionum & cultuum. Quia diuersa templa, diuersi p̄tiffices, citius peperissent diuersos cultus, & diuersas opiniones, sicut postea accidit, quando Ieroboam & alij humana audacia condiderunt nouum templum. hinc discordia doctrinæ, & magni errores orti sunt. Facilius enim retinetur concordia, cum in uno loco perpetua doctrinæ professio per manus traditur, & propagatur doctrina certa autoritate, & certis testimonijs, & semper est gr̄auis senatus inspector, qui considerat, quid publicè doceatur. et in illo populo diuina promissio facta erat, semper apud hos cultus, et in hac sede futuram aliquam Dei Ecclesiam, & ueritatem. Quare etiam si sæpe pontifices et magna pars collegij erat impia, tamen Deus seruauit aliquas reliquias, ut Ieremiam, Simeonem, Zachariam, & similes. Erat igitur unus locus, ad quem certo tempore omnes conueniebant, ex omnibus oppidis, & ibi doctrinam conferebant. Sicut & Christus adolescens mansit Hierosolymis, de doctrina disputans cum collegio, & si tunc quidem Pharisei & Saducei extinxerant lucem ueræ doctrinæ.

Quantum

POST TRINITATIS. 120

Quoniam autem una sedes erat, tanquam inspectrix et gubernatrix doctrinae. tamen in omnibus oppidis reliquis Synagoga erant, id est, conuentus instituti, non ad oblationes aut mactationes hostiarum, sed tantum ad exercitia doctrinae, et publicas precationes. Voluit enim Deus ubique sonare uocem Prophetarum. Sed tamen ut maneret consensus, erat una summa schola inspectrix ad templum.

Hec ideo recito, ut agnoscamus Deum uel etiam studia doctrinae, et graui autoritate per coetus aliquos, propagari doctrinam, et esse inspectores, ad retinendam doctrinae concordiam. Hec consideremus, ut excitemur ad amandas, iuuandas, et tuendas scholas, in quibus Euangelium lucet, sicut populo Israel mandatum erat, ut suum templum tuerentur. Quia semper uult Deus aliqua esse Ecclesiae studia, sicut seruat suum librum ecclesiae, scriptum per Prophetas et Apostolos. Ideoque mandauerat imponi tabulas Moysi in arcam, ut significaret in Ecclesia mansuram esse doctrinam a se traditam. Fuit igitur Archisynagogus in oppido Capernaum, lector et interpres quissiam Prophetarum, qui ornatur hic insigni miraculo, Quia enim pauci doctores credebant Christo. ideo huius fide Christus singulari beneficio remunerat.

DE

DOMI. VIGE. QVARTA
DE SECVNDO.

VNo & eodem modo plerumque de miraculis dicimus, tria hæc de miraculis tenenda esse. Primum uniuersaliter facta prophetarum, Christi & Apostolorū, miranda esse testimonia de doctrina, quibus Deus testatur, se adesse his docentibus, & hanc doctrinam sua uoluntate proponi, ut miracula omnia, quæ facta sunt, cum populus educeretur ex Aegypto, testimonia erant doctrinæ, uidelicet, hanc uocem Legis uerè esse uocem Dei. Sic resuscitationes mortuorū factæ à Christo, testantur eum à Deo missum esse, & genus doctrinæ haud dubiè diuinum esse. Nosq; hæc miracula confirment, ut amplectamur Euangelium, & discernamus à Philosophorū doctrina, & ab humanis opinionibus. Quanquam enim & aliæ gentes quædam miracula habent, tamen hæc sunt propria Ecclesiæ, quæ nulla creatura imitari potest, scilicet, reddere uitam mortuis, sistere solem, fœcundas facere anus. Hæc opponamus inanibus factis, quæ narrāt Ethnici, ut de dissecta cote. Sit igitur semper hæc de miraculis diuinis prima cogitatio. testimonia de doctrina nobis proponi, in quibus toties se Deus patefecit.

Secunda

Secunda doctrina. Christi facta peculiari-
 ter ostendunt, quale sit regnum Messie. Iudaei ex-
 pectabant gloriosas uictorias, partitiones pro-
 uinciarum, magnas opes, & dulcem tranquilli-
 tatem. sed Christus ostendit sua beneficia alterius
 generis esse. Annunciat remissionem peccatorum,
 pollicetur & inchoat uitam eternam, et instau-
 rationem humane naturae. et ut ostendat utrumque,
 se & re opitulari, & esse instauratorem uitae,
 sanat omnes petentes. Quoties igitur eius facta
 cogitamus, de perpetuo regno Christi cogite-
 mus, quae beneficia dare uelit animae & corporis.
 Sciamus tale esse nunc quoque eius regnum, sem-
 per eum adesse, remittere peccata petentibus, ex-
 audire inuocantes, sanare, iuuare in multis mag-
 nis periculis corporum.

Tertio. Miracula sunt exempla promissio-
 num, et applicationes ad singulos. Promissio est,
 Petite & accipietis. Exempla sunt, hic Archisy-
 nagogus, Centurio, Syrophœnissa, et reliqui om-
 nes, qui in suis ærumnis liberationem petiuerunt.
 Prophani lectores sic cogitant, ut de liberalitate
 aulica. Video quidem Christum aliquibus opitu-
 lari, sed non est similis uoluntas erga omnes. ut
 in aula liberalitatē experiuntur aliqui propiores
 principibus,

DOMI. VIGE. QVARTA

principibus, multi alij, quamuis melius meriti,
tamen negliguntur. Hec collatio ex animis ex-
tirpanda est, & opponenda doctrina promissio-
num, in quibus precipue hæc duo considerentur,
quod promissio gratiæ non pendet ex nostris me-
ritis, sed iubet intueri meritum Christi. & quod
promissiones sint uniuersales. Venite ad me om-
nes, qui laboratis &c. 1. Timo. 2. Deus uult om-
nes homines saluos fieri. Et Acto. 10. Non est
acceptio personarum apud Deum. Has senten-
tias coniungamus omnibus exemplis, & nos ip-
sos ad hunc numerum petentium aggregemus,
sciamus ideo hos adiutos esse, ut cæteri inuitentur.
Adiuta est Syrophœnissa ethnica mulier, ite mu-
lier peccatrix. Lu. 7. Et mulier Samaritana, Iob.
4. Denique ipse dicit, sanis non esse opus medico.

Deponamus igitur humanam opinionem
de nostra dignitate, & de particularitate, & ad
hunc pontificem accedamus omnes fiducia miseri-
cordiæ, et meritorum ipsius. Si angeris, ut Archi-
synagogus aut Syrophœnissa, accede ad Chri-
stum. nec disputa de tuis meritis, sed scito, hanc
miseram naturam horribiliter oppressam esse
peccato, & nequaquam nos posse nostra digni-
tate niti. Agnosce Deum se patefecisse immensa
sua

POST TRINITATIS. 122

sua bonitate, & uelle inuocari ab omnibus. Nulla mens humana, hoc mirandum Dei consilium satis considerare, & satis magni aestimare, potest, quòd Deus se patefecit, quòd misit filium, quòd uult nos audire & seruare. Fateamur nos infantum esse similes, & non assequi magnitudinem misericordiae Dei, & adferre peccatum, ac dubitationes. nec accensa esse corda agnitione & dilectione Dei, ut debebant. & accedamus tamen ad hunc pontificem Christum, cum illa imbecilli turbæ, petamus beneficia, & confirmemur exemplis huius turbæ. Exaudiit Syrophoenissam, ergo te quoque uult audire. Ideo enim, ut cæteros inuitet, illam adiuuit. Sic Psalmus 33. exempla ad usum transfert. Accedite ad eum, & illuminamini. Iste pauper clamauit ad Dominum, & Dominus exaudiuit eum &c. Hæc doctrina de applicatiõe tertio loco semper in miraculis consideretur.

TERTIVS LOCVS, DE
fide, & inuocatione.

Hæc applicatio, de qua diximus, requirit cognitionem Euāgelij de inuocatione, et de fide. Semper obstrept nobis hæc cogitatio, Quid facio magni, ut Deus me respiciat? sum immunus, &

DOMI. VIGE. QVARTA

us, & reus, quid expectem a Deo, nisi poenas?
Quid curat Deus meos clamores, etiam si uelis
eum inuocare, an magnificet istas recitationes,
quibus aliquid petis? Hæ dubitationes semper
cruciant animos. Hic oportet nos bene munitos
esse hac doctrina de inuocatione, quæ est Euan-
gelij præcipua. Primum autem sciendum est, quod
Deus hunc cultum omnium maxime requirat. Ideo
se patefecit, ut agnoscat. Non potest autem
agnosci sine inuocatione. Ideo toties præcipitur
de inuocatione. ut Christus inquit, Semper ora-
te, & non defatigemini. Item, Petite, & accipie-
tis. Si homines possunt dare dona hominibus,
quanto magis pater cœlestis? Phi. 4. Non sitis sol-
liciti, sed in omni prece & petitione, cum
gratiarum actione postulationes uestre nota fi-
ant Deo. Psal. 68. Ego orationem meam ad te
Domine, tempus beneplaciti Deus est, id est sit
aliquando illud tempus, quo uelis me liberare.

Primum igitur colligat mens præcepta,
quæ iubent inuocare. deinde & promissiones
addat, Petite, & accipietis. Quidquid petieritis
patrem in nomine meo, dabit uobis. Sed hic in pro-
missionibus mox obstreperit nobis indignitas no-
stra, sumus meriti poenas, ut David, Manasses,
Samson.

Samson, Denique multi meliores non sunt exau-
 diti, ut Saul, & alij innumerabiles. Quid de me
 fieret, qui sum massa immunda, cõtaminata mul-
 tipliciter, magis quã David, qui inquit, tibi tan-
 tum peccatũ sum, id est, res rea & abiecta, quid
 impetrare possum? Difficile est hoc certamen,
 sed quia hac ipsa uoce legis assiduè accusamur,
 discamus hanc ipsam ob causam promissiones E-
 uangelij traditas esse de remissione peccatorum
 propter filiũ. Quanquã sumus indigni, tamẽ De-
 us uult nos propter filiũ recipere. Hic cogitanda
 est particula, gratis. Iustificamur gratis, per
 gratiam eius, fide. Afferimus ad Deũ, nõ merita,
 sed miseram & contaminatam naturam, sicut
 David dicit: Tibi tantum sum peccatum. Et Da-
 niel clamat: Nõ in iusticia nostra, sed misericor-
 dia tua, prosternimus preces nostras, &: Exaudi
 nos propter Dominũ. Et Ionas: Qui non confu-
 giunt ad misericordiã, sectantur uana, id est, fi-
 ducia propriæ indignitatis est inanis, sed confu-
 giendũ est ad misericordiã. Hac doctrina pro-
 missionũ confirmentur animi, & sciant manda-
 tũ Dei esse, ut hanc fidẽ in precatione afferamus
 ac petamus fiducia filij, sicut dictum est, Quicquid
 petieritis Patrẽ in nomine meo, id est, me nomi-

P nantes

DOMI. VIGESI. QVARTA

uantes mediatorem, perferentem preces uestras,
dabit uobis.

Hæc doctrina de inuocatione & fide, nusquam ulli genti extra Ecclesiam nota est, ac in sola Ecclesia Dei patefacta est, & tantum alijs intelligitur, qui audiunt & norunt Euangelium. Vultq; Deus nobis Euangelij doctrinam, & suam misericordiam & presentiam, fieri conspectiorem his exercitijs inuocationis. Ideo in omnibus periculis, & quotidianis negocijs, decurramus ad hanc uerè sacram ancoram. In lib. Sapientiæ inuocatio uocatur scutum nostrum. Et Paul. inquit: Quidquid facitis, in nomine Domini, idest, inuocatione Dei, facite. Sed magna pars hominum secura ruit, quo cæci furores trahunt, multa incipit ac mouet, sine ulla cogitatione, de iudicio Dei, sine timore Dei, sine inuocatione. Ideo erumnæ cumulantur.

Porro cum obstrepunt exempla, Cur non exauditur Hieremias deprecans auxilium? & similia multa. Hic fides prudenter discernat promissionem gratiæ, & mitigationes pœnarum temporalium. Mandatum Dei est, ut nominatim credas tibi remitti peccata, recipi te a Deo ad societatem uite æternæ, propter Christum. Io-
han. 6.

han. 6. Hæc est uoluntas patris, ut omnis qui credit in filium, habeat uitam æternam. Quando-
cunque igitur inuocas, uere statuendū est, quod
Deus te recipiat, propter filium, & tuas preces
audiat. Sic in omni inuocatione præluceat Euan-
gillum, de pœnitentia, & de remissione peccato-
rum, & occurrit huic uoci Legis, Deus peccato-
res non exaudit, scilicet, perseverantes in pecca-
tis, non agentes pœnitentiam, non confugientes
ad filium.

Sed de beneficijs corporalibus sciamus, Ec-
clesiam subiectam esse cruci, & Deum postu-
lare obedientiam. Retineatur igitur fides. q̄ re-
cipiamur in gratiam, etiam cum manet calami-
tas. Et tamen postulat Deus, non solum obedi-
entiam in afflictionibus, sed etiam inuocationem.
& uult mitigare aut tollere ærumnas, sicut dul-
cissimè inquit Psal. 77. Non accendit totam
iram suam &c. Vult enim seruari et in hac ui-
ta suum aliquod agmen. Vult esse aliquos inco-
lumes, ut communis uitæ labores susciant,
uult conseruari studia doctrinæ Euangelij, po-
litias, œconomias, propter propagationē Euan-
gelij. Denique uult & in mitigatione pœnã-
rum & calamitatum celebrari.

Ideo semper in inuocatione petere & expe-
ctare

DOMI. VIGE. QVARTA

Etare debes auxilium, & mitigationē calamitatis etiam si non statim tollitur, ut clamat Ieremias Corripe me Domine, ueruntamen in iudicio, non in furore tuo, ne ad nihilum redigas me. Et in Psalm. Castigans castigauit me Dominus, & morti nō tradidit me. Item, non moriar, sed uiuam, & annuntiabo opera Domini. Ideo liberat Dominus, ut postea testes simus, quōd exaudiat Deus, & uerē sic uelit coli, & discamus ac doceamus alios de inuocatione, ut Psalm. 33. Iste pauper clamauit ad Dominum, & Dominus exaudiuit eum. Imō hanc ob ipsam causam omnia exempla miraculorum, inde usq; ab initio proposita sunt, ut discamus inuocationem nō esse irritam. Sed maxima pars hominum, quamuis propter consuetudinem inuocat, tamen manet in hac imaginatione, inuocationem esse irritam.

Huic diffidentie acerrimē repugnandum est, & opponendæ sunt promissiones, & excitandum cor, ut acquiescat cogitatione promissionum, & credat profuturam inuocationem, ne accusemus Deum mendacij. Ita Paulus inquit Roman. 8. Spiritus sanctus testimonium dat spiritui nostro in quo clamamus Abba pater. Sciebat Ieremias uenturum esse excidium, sed orabat tamen, ac
statuebat

POST TRINITATIS 124

statuebat orationē prodesse ad mitigationē. Ita David exulans castigari se uidebat, neque tamē abijciebat precationē. Sciebat enim se impetrare auxilium, & mitigationem, & experiebatur interim consolationes, & nouum robur in corde, & talem moderationem euentuum, ne penitus opprimeretur. Hęc doctrina de inuocatione & fide diligenter consideranda est, ut accendatur fides in quotidianis precibus & discernatur inuocatio nostra ab Ethnica, Iudaica, & Turcica.

DE QVARTO.

Non sunt omnia in allegorias transformanda, sed interdum facta ac exempla adeo illustres imagines continent, ut non dubium sit, aliud quiddam significatum esse. Vt oblatio Isaac sine dubio significabat oblationem Christi. Diluuium sine ulla dubitatione significat ultimum iudicium. Sic passim multę sunt imagines maximarum rerum in tota sacra historia. Sed prudentia adhibenda est, ne interpretationes & collationes inconcinne & absurde gignantur. Hęc satis concinna significatio Synagoge est mulier laborans fluxu, quę suas facultates in curatione frustra impenderat, Talis tunc fuit Ecclesia

DOMI. VIGE. QVINTA

eclesia in populo Iudaico, quæ erat in magnis miserijs, lacerabatur bellis, & uersabatur in erroribus, & infelicitè à principibus & doctoribus curabatur. Nam doctores Pharisæi & Saducei, non norant Euangelium de Messia, & de uera inuocatione. Principes uero prorsus erant Epicuræi, doctrinam & disciplinam non curabant, tantum expilabant populum, & stultis tum multibus perturbabant gubernationem. Talis cùm esset populi status, uenit Christus, & opitulatur huic mulieri, id est, suæ Ecclesiæ, quam in hoc populo collegit. Sic & Archisynagogi filia imago est Ecclesiæ extinctæ in populo. Hæc rursus excitatur per Christum, Sed ridetur Christus à tibicinibus, qui ad funus conducti erant.

Hæc est illustris pictura sapientum, qui tantum norunt doctrinam Legis, & discipline externæ. Sicut enim tibicines canunt funebria carmina, ita doctores Legis, sine agnitione Christi, tanquam in funere deplorant miseras humanas. proponunt disciplinam, & pœnas, & tamē sentiunt sæpe uinci hanc suam doctrinam infirmitate hominum, & ut maximè obtineri perfectissima doctrina posset, tamē lex non adfert consolationē de remissionē peccatorū, de reconciliati-
one

one gratuita, de uita æterna, de uera inuocatione, Sed relinquit hoies in dubitatione, et in morte, et disciplina illa est ueluti apparatus funeris.

Norant ethnici gubernatores & Philosophi scientiã Legis, quorum doctrina, quia non continet firmam consolationẽ de reconciliatione Dei, tantum est tristis querela de miserijs humanis. Denique, quid aliud est Philosophia, nisi consideratio humanæ infirmitatis, & quaecunque frenũ nimis stolidos impetus cohercens? & fatetur ipsa, totũ hoc frenũ infirmum esse, et sæpe lacerari naturæ prauitate. Est igitur querela funebris, sicuti Plato dicit, Philosophiam esse meditationẽ mortis, id est, agnitionẽ nostrarum miseriarũ, & moderationẽ cupiditatum, ne augeantur miseriæ.

Sed hypocritæ ignari Euangeliij, nimium tribuunt huic freno, cumulant leges superstitiosa opinione, cumque audiunt Euangelium, quod detrahit his obseruationibus laudem iusticiæ, & proponit aliam iusticiam, putant laxari sua uincula, & Euangeliũ execrantur, quòd uideatur languescere studium benè operandi, diminuere cultus Dei, & seditiosè labefactare legum auctoritatẽ. Hæ opinioniones in animis sapientũ, qui

DOMI. VIGE. QVARTA

ignorant Euangelium, sunt cause acerbissimi odij. Nam homo sapiens contendere debet, ut accendat studium bene operandi, & cultus Dei tueatur, & modestiam hominum, & tranquillitatem retineat. Hos fines debet sapiens gubernator summos ducere. Sed ita tamen, ut ueros cultus Dei intelligat & tueatur. Veri autem cultus non intelliguntur sine Euangelio, ideo impij gubernatores fascinati opinionibus Legis, & ignari Euangelij, aberrant, & inflammantur odio Euangelij, Id hoc loco per tibicines significatum est. Nos uero discamus discernere genera, Legem & Euangelium, & tribuamus suum cuique generi locum. Lex regat disciplinam, & seuerè regat. Sed simul sciamus alia iusticia opus esse, uidelicet, quam Euangelium proponit, de fiducia filij Dei. Vitemus etiam falsa iudicia hypocritarum, nec propter eorum odia, confessionem Euangelij abijciamus.

DOMINICA VIGESIMA
QVINTA POST TRINI-
TATIS, EVANGELIUM
Matthæi XXIII.

Cum